

A középiskola válsága a külföldön (kár, hogy nem egészítette ki ezzel: *és nálunk*): igen jó áttekintés. „Le kell szállítania eddigi magas követelményeit... a formális képzést az öntevékenységé váltsa fel.“ Nem teszi szóvá a középiskolának egyik főnehézségét: a klasszikus és modern nyelvek tanulását (nálunk eggyel több, mint a világnemzeteknél). A két természettudományi tanulmányról a rövidség kedvéért csak annyit, hogy máris felkeltették a külföld érdeklődését.

Loczka Alajos azoknak az íróknak sorába tartozik, akiknek van komoly mondanivalójuk. A problémákat mindig mai fejlődési állapotukban ragadja meg és színes, ötletes előadásban tárja elénk, amely elüt a hagyományos száraz, szűkszavú és már szinte megmerevedett „tanügyi stílus“tól. Könyve szó-rakoztatva tanít, ezért is kívánatos, hogy minél többen olvassák. *kf.*

Dr. Csada Imre: Fizikai gyakorlatok. A szerző kiadása. Cinkota, 1933. 63 l.

A könyv célja a tanítóképző-intézetekben a kísérleteztető, munkáltató szellemű fizikatanítás bevezetése. A gondolat nem új; nálunk ez irányban már a háborút megelőző években történtek kezdeményezések.¹ Akkoriban a Frey-féle gondolat alapján,² lehetőleg egyszerűen előállítható, univerzális eszközök alapján indult meg néhány intézetben a munka, melyet a háború kitörése csakhamar megállított.

A tanítóképzésben kétszeresen fontos a tanulók kísérletezésére építendő tanítás. A tanításra szánt rövid idő alatt az alapjelenségek és törvényszerűségeik lehető legalaposabb megértésére van szükség, mert a növendékek később a tanításban is felhasználják ismereteiket. A kísérletezés azonban nemcsak az alaposabb és könnyebb tanulás miatt szükséges, hanem azért is, hogy a növendékek később maguk is be tudják mutatni a kérdéses jelenségeket, mégpedig biztosan és lehetőleg egyszerű módon. Mivel azonban a legtöbb helyen még hiányozni fog a kellő felszerelés ahhoz, hogy azonos feladatok és azonos berendezés alapján dolgozzanak a növendékek, a szerző szerencsés módon köti össze a munkáltató fizikatanítást a kézügyesség fejlesztésével, a műhelygyakorlatokkal. Ezeknek az a céljuk, hogy a legszükségesebb, egyszerű eszközök elkészítése közben megszerezzék a növendékek a kézügyességnek azt a fokát, amelyre később a tanításban szükségük lesz, hogy alkalomadtán esetleg maguk készítsék el vagy javítsák meg a tanításhoz szükséges eszközöket.

Tíz munkaórára osztja fel a szükséges munkaelemek elsajátítását. Igen helyesen mindig valamilyen szükséges, alapvető eszköz elkészítéséhez kapcsolja a kézügyesség elemeinek gyakorlását, a szerszámok és fogások ismeretét. Így kerül sor az 1—3. munkaórán a famunkák révén állványok, fogók, csigák, a 4—6. munkaórán a fémmegmunkálás, forrasztás során emelők, mérlegek, egyszerű mechanikai és hőtani eszközök előállítására. A 7. munkaórában rajzszegek, ruhaszáritó csipeszek és készen kapható csavarok alkalmazásával a falitáblán összeállítható kísérleteket mutat be. A 8. munkaórában mágneses,

¹ Magyar Tanítóképző 1913-i évf. 400., 453., 520. l., 1914-i évf. 154., 200. l.

² O. Frey: Physikalische Schülerübungen. Leipzig, 1910.

a 9.-ben elektrosztatikai, a 10.-ben az elektromos árammal való kísérletek kerülnek sorra.

Pár év céltudatos munkájával előkészíthetjük az egész felszerelést a kísérleteztető tanításra. Ettől az időponttól kezdve csakugyan elég az előirányzott tíz munkaóra a szükséges gyakorlati közügyesség megszerzésére.

Eszközei között igen sok figyelemreméltó, eredeti gondolat is mutatkozik. Utasításai mindig célravezetők, mindig a gyakorlatból fakadnak. Minden munkamenetet és eszközt alkalma volt a sokéves gyakorlat folyamán kipróbálni. Eszközei nem egy alkalomra készültek, hevenyészett összeállítások, hanem szolid, hosszú időn át használható, könnyen javítható készülékek. Főleges munkát nem végeztek, amit jó és olcsó tömeggyártmányokban (csavarok, csipeszek, esztergályozott rudak stb.) készen kaphat, felhasználja. Utasításai rövid, mert 114 világos rajza minden fontos dolgot megmagyaráz.

A könyv nemcsak a tanítóképzők növendékeinek fog igen jó szolgálatot tenni, hanem hasznára lesz mindenkinek, akit a fizikai kísérletezés érdekel.

Fraknóy József.

Dr. Josef O. Vértés: Nervöse Kinder. Ein Handbuch für Eltern und Erzieher. Paderborn. F. Schöningh. 1934. (N. S-r., 136 l.)

A szerzőnek *Az ideges gyermek* című művével már foglalkoztunk (M. P. 1923.) Azóta megírta *A hisztériás gyermek* című munkáját, a szegedi egyetemen magántanárrá habilitáltak s most az ideges gyermekről szóló könyvét több változtatással kiadta németül is. A változtatás előnyére szolgált a könyvnek. De emellett szerzőnk gyakorlatilag is állandóan foglalkozik ideges gyermekek nevelő oktatásával. Mindez a szép munkásság gyógypedagógus lélekre valló a magyar gyógypedagógia bizonyosan elismerőleg vesz tudomást róla. Az előttünk levő könyvet olvasva megállapíthatjuk, hogy legértékesebb része a gyermekkori idegesség leírása, továbbá az idegesség okairól és tüneteiről szóló fejezetek. Külön is ki kell emelni a lapalji jegyzeteket, amelyekben a szerző röviden, találóan világít meg egyes kérdéseket (genotyp-phenotyp 7. l., konstitúció 13. l., torziós spazmus 63. l. stb.). A könyv nyelvén könnyedén folyó, szinte élvezetes, úgyhogy még a nem szakemberek is érdeklődéssel forgathatják.

Vannak azonban olyan részei is, amelyekkel nem tudok egyetérteni, például mikor azt mondja, hogy az idegesek között csak tehetségesek vagy tehetségtelenek találhatók, közepesek pedig jóformán nincsenek (13. l.). Az idegesség — tapasztalatom szerint — a tehetségtől függetlenül jelentkezhetik és jelentkezik is a gyermekben.

A könyvnek pedagógiai része, akár a szorosan vett nevelői, akár az ismeretközölő eljárásokat vesszük, kevésbé kimerítő, a szakszerűség szempontjából pedig az ideges tüneteknek aránylag kevés válfaját tárgyalja, azok között is inkább a könnyebbeket, míg a nehezebbeket (pl. a nemi tévelygéseket stb.) nem említi.

A gyógypedagógiai kezelés alfája és omegája, szerinte, az ideges gyer-